

Gènesi, màscares i grups humans

Mira Bernabeu (Alacant, 1969) exposa el fruit d'un treball d'anys a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània de València. Són fotografies, però també composicions sociològiques, objectes col·lectius, performances, veus. És "La genealogia de la consciència".

El projecte ja té anys d'història. De fet, ara justament en fa un parell que aquest artista de la imatge convertida en art a través de la càmera fotogràfica (i a través també de la mirada humana que hi posa la intenció) publicava un anunci curiós: "Projecte: la genealogia de la consciència", hi deia, i convidava "qualsevol persona que pugua estar interessada a participar-hi" a formar part d'una "sèrie fotogràfica a l'aire lliure, durant el matí del dissabte 20 de setembre al llarg de l'antic llit del riu Túria" La idea? Desenvolupar-hi

"diferents composicions fotogràfiques de grup, en determinades localitzacions del riu". Per a fer què? Per a un "projecte que investiga la necessitat humana d'agrupar-se", que analitza "tant les relacions de poder que s'estableixen en aquests grups com l'evolució ideològica i sentimental de cadascun dels seus membres en relació amb el grup al qual pertany".

D'aquesta manera s'activava la tercera fase del projecte que ha tingut abduït Mira Bernabeu durant els darrers anys. Les fotografies que va realitzar aquell dissabte de setembre constituï-

eixen la seva "Genealogia de la consciència III" i tanquen el cicle encetat amb les parts I i II.

"Per norma general –ens explica–, quan treballo en un projecte de seguida el comence i l'acabe. En aquest cas, però, em vaig adonar que era impossible d'enllestir-lo en els dos o tres anys que m'havia proposat." Se n'hi va estar cinc. "Sobretot perquè el procés de contactar amb les associacions, que els expliqués el projecte, que confien en tu, que facen una assemblea i decideixen que hi volen participar, que veguen que això que proposes no els perjudica sinó que els beneficia..."

Les tres fases de l'obra (ben mirat és tota l'exposició, que acaba essent l'objecte d'art: cada peça té, és clar, entitat pròpia, però és en el conjunt –en el grup!– quan l'obra pren dimensió completa) formen part, per a Mira Bernabeu, d'un "projecte d'investigació de camp". I s'explica: "Si fins ara tot el meu treball havia consistit a realitzar fotografies de grup que eren o bé familiars meus o bé amics o bé models o

MIRA BERNABEU

Conflicte: vida quotidiana i política, una imatge de "La genealogia de la consciència III"

El fotògraf Mira Bernabeu, al costat de la vitrina amb la documentació de Per l'Horta.

amics d'amics" (o coneguts convocats, amb esquila i tot, al seu soterran), "ara he volgut treballar amb grups que ja existiren".

La tria ha estat conscient per adequar-la a la intenció: "L'anàlisi de les relacions que s'estableixen entre l'individu, l'àmbit social i col·lectiu, i el poder (ja siga de la institució, d'una empresa, etcètera). En eixe triangle queden combinats els apartats que conformen el projecte: com perd l'individu part de la seua individualitat en pertànyer a un col·lectiu, i com aquest col·lectiu lluita o reivindica davant del poder, que és qui oprimeix tant l'individu com el col·lectiu." Mira Bernabeu no creu "en la inspiració i aquestes històries". Ell considera que "un artista és un treballador que té la seua jornada, que investiga, llig, estudia, treballa i a partir d'ací es planteja com materialitzar eixes idees des del vessant estètic".

Les associacions. Tota la primera sala de l'exposició és dedicada a la "Genealogia de la consciència I". Hi ha representats un bon grapat d'associacions ben actives al País Valencià. D'entrada, un triple tríptic amb la gent de Salvem el Cabanyal, Salvem el Botànic i Per l'Horta. Són les primeres passes de la particular genealogia: "A la part central, un retrat de grup a manera de família"; a l'esquerra, dues, tres persones del mateix grup, per a representar-hi les individualitats; a la dreta, aquestes mateixes persones però amb el rostre tapat per carotes "dels polítics i la gent que consideren causants de la seua problemàtica".

Quan va tenir enllestit el tercer tríptic, però, el fotògraf va decidir de canviar de plantejament: "En centrarme en l'anàlisi de les associacions de la ciutat de València, em vaig adonar que sempre hi eixien les mateixes carotes." Va coincidir amb una època

d'abundància de màscares amb cares de polítics a les protestes. Va trobar que hi havia saturació estètica, i va canviar el rumb.

La segona part d'aquesta Genealogia es va focalitzar en el retrat "de família". "Cal tenir present", destaca de seguida Mira Bernabeu, que en alguns altres treballs ja havia dissecat en imatges les relacions dels grups humans units per llaços familiars, "que bona part d'aquestes associacions tenen molts anys de vida i, per tant, de treball conjunt de la gent que en forma part: són com una petita família, es coneixen les manies, de què va l'un, què fa l'altre... tot. M'interessava desgranar aquests rols que es van establint en conjunts humans aparentment igualitaris". Cada grup va triar l'escenari per a la fotografia: l'Associació de Víctimes del Metro de València, davant la porta de la catedral on es concentren cada dia 3 de cada mes; Xúquer Viu, a l'assut

MIRA BERNABEU

Algunes de les imatges que conformen "La genealogia de la consciència I". L'associació Salvem el Cabanyal va triar l'escenari per a les fotografies:

Les tres fases de l'obra formen part d'un projecte d'investigació de camp

El fotògraf Mira Bernabeu no creu "en la inspiració i aquestes històries"

d'Antella... El lloc el deien els retratats i l'artista en decidia la composició.

Una altra sèrie de fotos ens mostra aquests grups més compactats, menys reposats: han abandonat la posició de retrat, ningú no seu, tothom mira en la mateixa direcció, cap a una banda, amb el cos igualment tombat cap allà, a l'horitzó, l'objectiu, el futur. Mira Bernabeu troba que són composicions "de formació, com si es tractara d'un exèrcit, amb un punt en comú que és on coincideixen totes les mirades, per combatre junts el problema que tenen".

No hi ha pancartes, en cap d'aquests retrats col·lectius: "A part de la reivindicació que ja es pot trobar innata en cada imatge", l'artista volia que aquesta part gràfica tingués espai propi. No retrata mai paisatges, ens explica. Sempre persones en grup. Al conjunt de vitrines que completen aquesta primera Genealogia potser hi ha fet un grup de natures mortes: "Els vaig plantejar que em portaren documentació que volgueren exposar, allò que consideraren més important. M'interessava el *merchandising* que es produeix en una associació: gorres, samarretes, bosses...; també retalls de diaris, pamflets, premis... hi ha de tot." Entre aquesta primera part de l'exposició i la segona, de fet, hi ha dues petites escultures-

MIRA BERNABEU

Batallons d'avantguarda forma part del pòster número 12 de la "Genealogia de la consciència III".

el pati de la casa on es reuneixen cada dimecres de l'any.

objecte: estris de cuina abonyegats pel seu ús protestívol (al Cabanyal i a Mestrets s'han fet sentir les cassolades veinals), un megàfon tot folrat d'adhesius contra la substació de Patraix, col·locats per a l'admiració tridimensional: "He agafat objectes que han tingut una funció i, com si foren *ready-mades*, els he col·locats dins d'una urna i els he donats la possibilitat de convertir-los en obres d'art."

Tretze pòsters a la paret. "Prenent com a punt de partida la teoria i el treball de camp que havia desenvolupat amb les associacions, vaig crear la primera obra d'art en relació amb el projecte: una conversa." Va atorgar rols diferents a tres amics amb els quals fa tertúlia i discuteix "sobre milions de temes" i es van anar creant la pròpia obra teatral: tres personatges ("un fatxa supercrític però intel·ligent, el típic *progre* decadent que va ser anarquista i ara ja no sap on és; i la noia intel·ligent i realista que ha adaptat el discurs al canvi dels temps") que s'havien conegut a final dels anys 60 es retroben i parlen de les relacions de les associacions amb el poder, dels canvis amb el pas del temps, del sentit de les ONG... Cadascuna de les tretze parts en què Mira Bernabeu ha dividit el diàleg queda arrellegada en un text

atapeït, i acompanyada d'una escena fotogràfiada: en aquest cas ja no hi ha representants de cap associació, sinó una dramatització creada per un grup de teatre. Les manifestacions, aquell maldar per fer arribar a l'opinió pública les pròpies reivindicacions, algun cop de porra... tot queda convertit en pòster i enganxat a la paret. És "La genealogia de la consciència II", que, un cop completada, dóna pas al "resum", la tercera genealogia. La de l'anunci.

Mira Bernabeu va fer una "convocatòria ben àmplia, perquè hi vinguera tothom qui volguera: amics, coneguts, amics d'amics...". Es van aplegar un matí de dissabte a l'antic llit del riu Túria. Ell hi duia els gestos treballats amb un psicòleg (d'atenció, superioritat, crítica...). I les màscares. És un element que considera important i amb el qual juga tot sovint: aquí són cares tallades de maniquins, un model per als homes, un per a les dones i la intenció

"Volia desgranar els rols establerts en grups humans aparentment igualitaris"

declarada de generar inquietud, de mostrar la dilució individual en la massa de cossos humans, però de fer, alhora, incidència en els detalls. És per això que el fotògraf ha deixat de banda, aquesta vegada, els formats grans: "Em va semblar que el format condicionava una lectura excessivament ràpida per part de l'espectador. Jo volia que invertira un poc més de temps a mirar la imatge, i per això ara les he fetes més petites."

La darrera peça d'aquest trenca-closques és una imatge que xoca per contrast: cap persona, cap màscara, no res: tan sols una pancarta, lligada entre dos arbres al mateix antic llit del riu. Una pancarta de colors i un mot: "negociació". "Fixa't", apunta de seguida Mira Bernabeu, "que aquest espai, l'antic riu, on va la gent a córrer, a jugar a futbol, a passejar-hi els fills, a tocar tambors, a llegir, a fol·lar... eixe espai que és un conjunt molt ramificat, especialitzat però al mateix temps col·lectiu, és l'únic espai de negociació que tenim a la ciutat".

Si pensem que l'antic llit, ara pulmó verd, va ser guanyat a l'asfalt per la tenacitat d'un d'aquests grups de persones que s'uneixen en associació, ja haurem, potser, acabat de reblar el clau.

Núria Cadenas